

Õiguskantsler

Helmen Kütt
Riigikogu sotsiaalkomisjoni esimees
Riigikogu Kantselei
riigikogu@riigikogu.ee

Teie nr
Meie 14.12.2016 nr 7-5/161308/1605151

Igapäevaeltu toetamise teenuse osutamise kulud

Lugupeetud Helmen Kütt

[Sotsiaalhoolekande seadus](#) (SHS) näeb ühe erihoolekandeteenusena ette inimese igapäevaeltu toetamise teenuse.¹ Õiguskantslerini jõudnud juhtumil ilmnis, et teenuse kättesaadavust võib takistada teenuse rahastamist reguleeriva SHS § 89 kohaldamine viisil, mis vajalikke kulusid ei kata. Selleks, et ükski teenust vajav inimene ei jääks abita ning teenuse osutaja tasuta, tuleb SHS §-i 89 täpsustada.

SHS järgi on igapäevaeltu toetamise teenuse rahastamine riigi ja kohaliku omavalitsuse jagatud ülesanne. Riik (Sotsiaalkindlustusamet) suunab inimese teenusele ja tasub teenuse osutamise kulud. Kohaliku omavalitsuse üksus peab SHS § 89 järgi tagama teenuseosutaja kasutuses või omandis olevate ruumidega seotud kulude katmise, kuid seda üksnes kohaliku omavalitsuse kehtestatud ulatuses.

Seadus ei täpsusta, kas ruumidega seotud kulude katmise peab kehtestatud ulatuses enda peale võtma teenuseosutaja tegevuskohajärgne kohalik omavalitsus või iga kliendi elukohajärgne kohalik omavalitsus. Samas sõltub just sellest, kas teenuseosutaja kasutuses või omandis olevate ruumidega seotud kulud saavad tegelikult kaetud või mitte, ning kes peab need tasuma. Seda enam, et seadus ei näe võimalust nõuda teenust saavalt inimeselt kulude katmisel osalemist ka siis, kui ta on võimeline ise täielikult või osaliselt teenuse eest tasuma.²

Kui asuda SHS § 89 normi volitust sõnastuslikult tõlgendades seisukohale, et kulud tasub ja nende ulatuse määrab kindlaks iga kliendi elukohajärgne kohaliku omavalitsuse üksus, ei pruugi selline tulemus katta teenuseosutaja ruumikulusid. See mõjutab lõppastmes teenuse abivajajani jõudmist. Näiteks kui ühe teenuseosutaja juures saavad teenust erinevatest kohaliku omavalitsuse üksustest pärit kliendid, on normi sellisel tõlgendusel igal kohalikul omavalitsusel SHS § 89 järgi õigus määrata kindlaks kulude katmise ulatus. See toob kaasa olukorra, kus üks kohaliku

¹ § 87. **Igapäevaeltu toetamise teenus**

(1) Igapäevaeltu toetamise teenuse eesmärk on isiku parim võimalik iseseisev toimetulek ja areng psühhosotsiaalse toimetuleku toetamise, igapäevaeltu toimetulekuoskuste ja tööoskuste kujundamise ning isiku lähedaste ja isikuga koos elavate isikute nõustamise kaudu.

² Vrdl § 73. **Isiku omaosalus**

(1) Kogukonnas elamise teenust ja ööpäevaringset erihooldusteenust saama suunatud isik on kohustatud tasuma omaosaluse toitulustamise ja majutamise eest.

omavalitsuse üksus peab põhjendatuks katta kulusid summas x, teine summas y ja kolmas summas z. Teenuseosutaja vaatenurgast valitseb pidev ebakindlus, kas x, y ja z liitmisel saavad kulud kaetud. Täpselt selline olukord on tekkinud Ida-Virumaa Puuetega Inimeste Kojal suhetes Mäetaguse vallaga, kes soovib kulusid katta oluliselt väiksemas mahus, kui nt Jõhvi vald. Kui Jõhvi valla ja Mäetaguse valla makstav liita, ei tule teenuseosutaja omadega välja.

Tõlgendades SHS §-i 89 nõnda, et norm kohustab ruumidega seonduvaid kulusid kandma ja reguleerima teenuseosutaja tegevuskohajärgset kohalikku omavalitsust, tekib aga probleem kulude sissenõudmisega teistelt kohaliku omavalitsuse üksustelt, kelle elanikud igapäevaelu toetamise teenust kasutavad. SHS § 5 ei anna kohaliku omavalitsuse üksusele alust nõuda nende kulude katmist, kuna tegu pole vältimatu abi või väljaspool oma rahvastikuregistrisse kantud elukohta viibivale isikule osutatud abiga. Seetõttu jääksid ruumidega seotud kulud teenuseosutaja tegevuskohajärgse kohaliku omavalitsuse üksuse kanda täies ulatuses ka siis, kui teenust ei kasuta ükski selle valla või linna elanik või neid on vähe. Sellisel kujul oleks norm vastuolus kohaliku omavalitsuse garantiiga ning põhimõttega, et iga linn ja vald hoolitseb oma abivajajate eest ise.

Kuna SHS § 89 sõnastuse avar volitus ei anna kohaliku omavalitsuse üksusele juhiseid ega tingimusi kaetavate kulude ulatuse kindlaksmääramisel, ongi kahjuks võimalik eelkirjeldatud tulemus, kus kehtestatud ulatuses tegelikke kulusid katta pole võimalik. SHS § 89 ei anna ka täit selgust, kas väljundiks oleks volikogu või [kohaliku omavalitsuse korralduse seaduse](#) § 22 lg 2 alusel antav üldakt (määrus) või linna- või vallavalitsuse igakordne üksikotsustus. SHS § 89 ei vasta selles osas normi selguse ja piiritletuse nõudele.

Palun sotsiaalkomisjoni hinnangut, kas SHS § 89 näol on tegelikult tegemist riigi enesele võetud ülesandega või on tegu ikkagi kohaliku omavalitsuse üksusele seadusega pandud kohaliku ülesandega, mille eest tuleb kohaliku omavalitsuse üksusel tasuda ning seda teha ulatuses, mis katab teenuseosutaja tegelikud kulud. Kui tegu on kohaliku omavalitsuse üksusele seadusega pandud kohaliku ülesandega, peab selle täitmiseks olema piisavalt raha. Sellise rahastamissüsteemi kindlustamine on riigi kohustus.

Kui leiate, et norm vajab täpsustamist, palun teavitage sellest ka õiguskantslerit.

Lugupidamisega

/allkirjastatud digitaalselt/

Ülle Madise

Lisa: õiguskantsleri vastus Ida-Virumaa Puuetega Inimeste Kojale

Kärt Muller 693 8418
Kart.Muller@oiguskantsler.ee

Helen Kranich 693 8446
helen.kranich@oiguskantsler.ee